



Saksbehandler: Sven Thore Kloster

Referanser:
KM 09/08
MKR 50/08
KR 48/08
MKR/AU 13/09

Saksdokumenter (alle tidligere utsendt):

Dok.dato	Tittel	Dok.ID
30.03.2009	Rapport fra reise til Amman og Jerusalem 22.-25.03.2009	35343
15.04.2009	Rapport fra Amman og Jerusalem.doc	35941
23.03.2009	Referat fra møte mellom MKR og Borg om ELCJHL 16. februar 2009	35131
23.04.2009	World Week for Peace in Palestine0609.pdf	36272

Oppfølging av KM-saken om de kristne i Midtøsten

Sammendrag

MKR er involvert i en rekke aktiviteter og engasjement i Midtøsten som på ulike måter inngår i oppfølgingen av KM-saken om de kristne i Midtøsten. Det vil bli redegjort muntlig om dette av generalsekretær på møtet. Noen av de viktigste temaene redegjøres det for i saksorienteringen

Forslag til vedtak

MKR takker for det brede engasjementet og oppfølgingsarbeidet som gjøres i forbindelse med KM-saken om de kristne i Midtøsten.

MKR ber om at det arbeidet i Midtøsten følges opp i tråd med samtalen, og vil særlig understreke følgende:

-
-

Saksorientering

Nedenfor følger noen av de viktigste temaene i oppfølgingen av KM-saken om de kristne i Midtøsten:

1. Den internasjonale kirkeuka for fred i Palestina og Israel, 4.-10. juni.

Det vises til tidligere utsendte brev fra KV om *World Week for Peace in Palestine Israel 4 – 10 June 2009*. Arbeidsgruppa som planlegger gjennomføring av kirkeuken i Norge, har lansert følgende program:

- Det skal sendes en påminnelse til menighetene med info om ønskeligheten av gudstjenester 7. juni og mulig ofring.
- Ris kirke i Oslo vil som i fjor avholde en spesiell fellesgudstjeneste den 7. juni.
- Et seminar på Litteraturhuset om turisme i Israel og De palestinske områdene forberedes som del av uken (8. eller 10. juni).
- Teologisk seminar i samarbeid med MF og TF holdes på MF 5. juni med tema "Landløftene og Guds utvalgte folk". Jens Olav Mæland vil innlede med utgangspunkt i hans nye bok "Glemt av sine egne. Rapport fra de kristnes situasjon i Det hellige land" (Luther forlag).
- Det blir debatt med politikere om bosetningene og etiske investeringer på Litteraturhuset 9. juni.

2. Stiftelsen Oljeberget

Det norske engasjementet overfor den lutherske kirkens institusjoner i Israel/Palestina har blitt styrket. Stiftelsen Oljeberget (SO), som er et arbeidsfellesskap i Norge for å sikre støtte til Augusta Viktoria sjukehuset (AVH) på Oljeberget i Jerusalem, har fått til en treårig rammeavtale med norsk UD. Avtalen har en størrelse på 3,2 mill USD over tre år. Den skal gi midler til utstyr, drift og et kompetansehevingsprogram. Radiumhospitalet og Diakonhjemmet er involvert på en forpliktende måte, og 29.4.-2.5. var det en workshop i Jerusalem med representanter fra disse institusjonene og AVH, sammen med Are Blomhoff og Olav Fykse Tveit i styret for SO.

Are Blomhoff sitter i sykehusstyret og i komiteen som skal utvikle eiendommen LVF disponerer på Oljeberget, som representant for Stiftelsen Oljeberget. Olav Fykse Tveit sitter i den samme land-komiteen for SO, men også i en komité som skal gi råd til arbeidet med et husbyggingsprosjekt for kristne palestinske familier på Oljeberget. Der er Fykse Tveit oppnevnt på vegne av Kaiserin Augusta Verein Stiftung i Tyskland (som var eier av eiendommen fram til den ble overført til LVF "in trusteeship" i 1948).

På møtene nå blir det rapportert om god økonomistyring og svært god strategisk styring for sykehuset, med stadig forbedring av inventar og program for behandling. Dette kommer også tydelig fram i en rapport som NORAD fikk utarbeidet nylig. Problemene er knyttet til restriksjoner på innreisetillatelse for personell og pasienter fra Vestbredden og Gaza. Det har blitt svært god tilgang til finansielle ressurser for bygging av boliger. Den

finske evangelisk-lutherske kirken har lovet en million euro til prosjektet, og Svenska kyrkan har lovet 30 mill SEK. Det står nå om formaliteter om eiendomsrettigheter og byggetillatelse, noe en regner med vil ta et par år til. Det er viktig å opprettholde et visst politisk press ovenfor Israel slik at de gir nødvendige tillatelse til dette svært viktige prosjektet for den kristne minoriteten i Øst-Jerusalem.

Elles er det en del utfordringer for å sikre eiendommen i forhold til press fra naboieiendommer, og det er nødvendig at LVF er stødige på en felles internasjonal kirkelig strategi for bruken av den til beste for den palestinske befolkningen.

3. Oppfølging av konferansen mellom kristne og muslimske ledere i Amman januar 2008 og MKRs samarbeid med Jordanian Interfaith Coexistence Research Center

Det vises til de tidligere utsendte rapportene fra Sven Thore Kloster og Trond Bakkevig om reise til Jordan i mars 2009. MKR har fått penger av UD til å følge opp konferansen mellom kristne og muslimske ledere i Amman i januar 2008. Det foreslås for det første å satse på ungdomsdialog i regionen i samarbeid med JICRC, MECC og ELCJHL. For det andre foreslås det å ta initiativ til en ny kristen-muslimsk topplederkonferanse sommeren 2010. Tanken er at et slikt arrangement på sikt kan utvikle seg til et "Middle East Forum of religious Leaders".

Det er ønskelig at MKR diskuterer dette og kommer med signal om hvordan det videre samarbeidet med ELCJHL og JICRC i Jordan bør utvikle seg.

4. Oppfølging av ELCJHL og Borg

Det vises til tidligere utsendt referat fra møte mellom MKR-stab og representanten fra Borg bispedømme om ELCJHL. MKR og Borg har tatt initiativ til årlige koordinerings- og informasjonsmøter siden begge har en aktiv relasjon til ELCJHL. I år representerer Estrid Hesselund Dnk ved COCOP-møtet, og biskop Helga representerer Dnk og Borg bispedømme på ELCJHL sitt jubileum i mai.

Borgs tiltaksplan for vennsapsrelasjonen med ELCJHL 2009 er et godt dokument (se vedlegg 1 i referatet fra Borg), og Borg har blitt oppfordret av MKR-sekretariatet til å sende dette til de andre bispedømmene som et godt eksempel på en konkret oppfølging av en vennsapsavtale.

5. Jerusalemrådet til Oslo

1.-3. juni d.å. vil 11 av rådsmedlemmene fra Council of Religious Institutions of the Holy Land (CRIHL), samt de to lokale medarbeiderne i Jerusalem, besøke Oslo. Hensikten med besøket er dels å få samlet rådet over en lengre periode for å ha et godt råds møte og å styrke det interne samholdet. Dette ansees som svært viktig nå etter at krigen i Gaza senket temperaturen i rådet betraktelig. (Se Trond Bakkevigs jevnlig rapporter fra rådets virksomhet). Dels er også hensikten med besøket å introdusere de religiøse lederne for

norske, religiøse og politiske kontakter. Det vil i denne sammenheng legges opp til at rådet får møte både medlemmer av utenrikskomiteen samt norske jødiske, muslimske og kristne ledere for å gi disse et innblikk i dialogarbeidet i Midtøsten. Utenriksminister Støre vil også treffe medlemmene av CRIHL når de besøker Oslo.

Rådet vil være innlosjert på Holmenkollen Park Hotell. Her vil både rådsmøtene og mottakelser finne sted. Deltakerne vil være rabbi David Rosen, rabbi David Brodman, Oded Wiener, patriark Michel Sabah, patriark Teophilus, biskop Munib Yunan, biskop Suheil Dawani, Fr. Jamal, sheikh Taiseer Tamimi, Hamed Tamimi, Salah Zuheka, samt de lokale medarbeiderne Fadi Rabieh og Keren Hendin.

6. Sabeel

I Midtøsten-strategien til MKR inngår sponing av konferanseavgift/reise for en ungdom fra Dnk til Sabeels årlige ungdomskonferanser. Tiltaket har i 2 år vært et samarbeidsprosjekt mellom MKR, Sabeels venner i Skandinavia og Israelsmisjonen. Nå har også KN blitt med i samarbeidet.

AU vedtok på møte 15.4.09 (MKR-AU 11/09) at Dina Willemse får MKRs reisestipend til Sabeels ungdomskonferanse i år.



MKR 34/09

Conseil œcuménique des Eglises
Consejo Mundial de Iglesias
Ökumenischer Rat der Kirchen
General Secretariat

Postal address: P.O. Box 2100
CH-1211 Geneva 2
Switzerland
Visiting address: 150 route de Ferney
Phone: (+41-22) 791 61 11
Fax: (+41-22) 791 03 61
General e-mail: infowcc@wcc-coe.org
Website: www.wcc-coe.org

To:
WCC Member Churches
Members of WCC Central Committee
Associate Councils
Christian World Communions
Regional Ecumenical Organizations
Specialized Ministries
International Ecumenical Organizations

Direct dial: (+41-22) 791.6285
Direct e-mail: dcb@wcc-coe.org
Direct fax: (+41-22) 791.6535

Isabelle S.O.P.

Geneva, 2 April 2009

Dear Sisters and Brothers in Christ,

It has been made painfully clear to all of us again this year that peace in the Middle East and in other parts of the world cannot be separated from the need for a just peace in Israel/Palestine.

Many member churches are again raising their voices around this long-standing concern. We would like to thank all who have done so and encourage continuing efforts. It is especially important that churches find ways to give a considered and faithful witness for peace *together*. This letter shares two such opportunities.

Follow-up actions: Gaza war and its aftermath

The WCC executive committee invites you as churches to:

- Share your concerns about the Gaza conflict with your government;
- Add your voice to calls for the independent investigation of possible violations by both sides of humanitarian law;
- Let Palestinian Christians know that you support their endeavours to promote Palestinian unity.

The enclosed **Statement on the Gaza War** notes these and other steps. Responding could mean a letter, a visit or joint actions, depending on context and capacity.

Invitation: 'World Week for Peace in Palestine Israel, 4-10 June 2009'

More and more churches are joining this annual week of action each year. It began with a handful of churches after the Porto Alegre assembly and last

year reached 40 countries. During the week, churches and specialized ministries are invited to participate in joint actions, as able:

- Prayer
- Education
- Advocacy

All participants may pray with a prayer from the churches in Jerusalem. They may also choose to reach out to parishes, the public or government. The focus is a negotiated peace that secures the legitimate rights and future of both peoples in the conflict, in keeping with decades of ecumenical and church policies.

Please read the enclosed **Invitation and Fact Sheet** for more information about this "World Week" of action. Also see www.worldweekforpeace.org.

Two months after the ceasefire, the two-year blockade of Gaza is back in place. "Access for humanitarian relief items remains a priority since efforts to resume basic services and implement humanitarian and early recovery programmes are limited in the absence of reconstruction materials and spare parts. Amounts and types of deliveries reaching Gaza continue being subject to random restrictions and unpredictable clearance procedures," (UN OCHA report, 26/3/09). Tens of thousands of people remain homeless and most of their 20,000 destroyed or damaged dwellings are still in ruins.

Failed policies of certain key governments toward Gaza have not changed either. Please note, however, that many governments are committed to positive changes in policy. All are members of the United Nations, which has an essential role in Gaza and in the struggle for peace, and comes under much pressure as a result.

During the Gaza war more than 100 churches and ministries related to the WCC made public statements, contacted their government directly, or spoke to media. A summary is available on the WCC web site. The members of the WCC executive committee recognized this important demonstration of concern. This letter invites further prayer and action among us. May it be a sign of our service to the One who is called the Prince of Peace.

Yours in Christ,



Rev. Dr. Samuel Kobia
General Secretary

Enclosures:

- Statement on the Gaza War, WCC Executive Committee, 17-20 February 2009
- Invitation and Fact Sheet for "World Week for Peace in Palestine Israel, 4-10 June 2009"

INVITATION & FACT SHEET

The World Council of Churches is inviting member churches and related organizations to join a week of advocacy, education and prayer for a just peace in Palestine and Israel. Participants will help make a common international public witness in June 2009. The tragic events in Israel and Palestine continue to call people of faith and goodwill to respond. Those who share the hope of justice are invited to take peaceful actions, together.

Who are you joining? Churches, specialized ministries and parishes in some 40 countries, plus the Pax Christi International network and World Vision International. Jerusalem's churches and related organizations in Palestine and Israel are at the center of the initiative. Volunteers and veterans of the WCC's Ecumenical Accompaniment Programme are involved. Sabeel is a member of the planning group. A growing circle of participants now reaches five continents -- Australia, Philippines, South Africa, Hungary, Norway, Sweden, Netherlands, United Kingdom, Canada, United States and Israel-Palestine. More are welcome and needed.

What for? To promote a just peace, together. During *one week*, churches in different countries send a clear signal to policy-makers, interested publics and their own parishes about the urgent need for a peace settlement that secures the legitimate rights and future of both peoples. Participants are requested to plan their activities around these points:

1. **Pray** with churches living under occupation, using a special prayer from Jerusalem
2. **Educate** about actions that make for peace and about facts on the ground that do not, especially, settlements in occupied territory.
3. **Advocate** with political leaders using ecumenical policies that promote peace with justice

Why? To seek justice for Palestinians so that both Israelis and Palestinians can finally live in peace. It is now more than 60 years since the partition of Palestine hardened into a permanent nightmare for Palestinians. It's more than 40 years since the occupation of East Jerusalem, the West Bank and Gaza overwhelmed the peaceful vision of one land, two peoples. Yet the dream of one nation cannot be fulfilled at the expense of another. The action week's message is that now 'It's Time for Palestine': It's time for Palestinians and Israelis to share a just peace; time for freedom from occupation; time for equal rights; and time for the healing of wounded souls. (See full text of action week message, over.)

How? Participants lobby legislators, visit foreign ministries, hold public forums and plant olive trees. This world week for peace includes prayer vigils, special services, and meetings with Muslim and Jewish people on the urgent shared need for a just peace.

- Prayer, education and advocacy that raise local and national church voices for peace.
- Parishes around the world are invited to pray with Palestinian Christians on Sunday, June 7, using a prayer from the Heads of Churches in Jerusalem. (The Jerusalem prayer and other resources are available at www.worldweekforpeace.org).
- Educate your parish, community and/or public officials about the reality of the conflict and the need for peace. Make use of the action week message 'It's Time for Palestine' (over). Spanish, French, Dutch, German and other versions are available.
- For further information, or to share information about your plans, please contact Beatrice.Merahi@wcc-coe.org at the WCC offices in Geneva.

When? 4-10 June 2009. *It's time for Palestine. It's time for peace.*

2/09

MESSAGE

It's Time for Palestine

It's time for Palestine.

It's time for Palestinians and Israelis to share a just peace.

It's time to respect human lives in the land called holy.

It's time for healing to begin in wounded souls.

It's time to end 60 years of conflict, oppression and fear.

It's time for freedom from occupation.

It's time for equal rights.

It's time to stop discrimination, segregation and restrictions on movement.

It's time for those who put up walls and fences to build them on their own property.

It's time to stop bulldozing one community's homes and building homes for the other community on land that is not theirs.

It's time to do away with double standards.

It's time for Israeli citizens to have security and secure borders agreed with their neighbours.

It's time for the international community to implement 60 years of United Nations resolutions.

It's time for Israel's government to complete the bargain offered in the Arab Peace Initiative.

It's time for those who represent the Palestinian people to all be involved in making peace.

It's time for people who have been refugees for 60 years to regain their rights and a permanent home.

It's time to assist settlers in the Occupied Palestinian Territories to make their home in Israel.

It's time for self-determination.

It's time for foreigners to visit Bethlehem and other towns imprisoned by the wall.

It's time to see settlements in their comfort and refugee camps in their despair.

It's time for people living 41 years under occupation to feel new solidarity from a watching world.

It's time to name the shame of collective punishment and to end it in all its forms.

It's time to be revolted by violence against civilians and for civilians on both sides to be safe.

It's time for both sides to release their prisoners and give those justly accused a fair trial.

It's time to reunite the people of Gaza, the West Bank and East Jerusalem.

It's time for all parties to obey international humanitarian and human rights law.

It's time to share Jerusalem as the capital of two nations and a city holy to three religions.

It's time for Muslim, Jewish and Christian communities to be free to visit their holy sites.

It's time in Palestine as in Israel for olive trees to flourish and grow old.

It's time to honour all who have suffered, Palestinians and Israelis.

It's time to learn from past wrongs.

It's time to understand pent-up anger and begin to set things right.

It's time for those with blood on their hands to acknowledge what they have done.

It's time to seek forgiveness between communities and to repair a broken land together.

It's time to move forward as human beings who are all made in the image of God.

All who are able to speak truth to power must speak it.

All who would break the silence surrounding injustice must break it.

All who have something to give for peace must give it.

For Palestine, for Israel and for a troubled world,

It's time for peace.

Rapport fra Amman og Jerusalem, 23.-26.03.2009

v/Trond Bakkevig

Amman

Hensikten med besøket var dels å ha en oppfølging av konferansen mellom muslimske og kristne ledere som fant sted der i januar i fjor, og dels å ha en samtale med prins Ghazi. Når det gjelder det første, henviser jeg til en egen rapport fra Sven Thore Kloster. Jeg bedømmer dette arbeidet som svært viktig, både fordi Midtøsten nå er en region hvor religion brukes til å konsolidere egne posisjoner og til å forsterke konflikter. Begge deler spiller rett over i den politiske virkelighet. I tillegg er den kristne minoritet utsatt dels fordi det ganske enkelt er vanskelig å være minoritet i en så konfliktpreget region, og dels fordi det foregår en stor emigrasjon av kristne. Et godt samarbeid mellom muslimske og kristne ledere sender signaler som har stor betydning i denne regionen.

Samtalen med prins Ghazi var svært interessant. Han er kongehusets ansvarlige for religiøse saker og for Jerusalem. Samtalen begynte med et innspill fra hans side om betydningen av det kristne nærvær i Jordan og i regionen. Hvis det svekkes, forsterkes kravet om en religiøs stat. Det vil i sin tur føre til at ekstremister av ulikt slag vinner innflytelse. Han så derfor på denne saken også som et sikkerhetsproblem. Samtalen gikk videre til spørsmål om omvendelse og proselyttisme. Han var opptatt av at omvendelse ikke skal føre til at familier tar seg til rette og i verste fall begår drap – noe som i Jordan oftest forekommer når en kristen blir muslim. Det norske dokumentet om omvendelse var interessant i denne sammenheng. Vi orienterte om arbeidet i Jerusalem. Han fikk høy temperatur da jeg nevnte at vi drøftet Jerusalems fremtid. Det kan ingen jordaner være med på for Jerusalem skal tilbake til situasjonen før 1967 - eventuelt med en overgangsordning på ti-tyve år! Derimot var han svært positiv til den inspeksjonen av de israelske utgravningene vi nå arbeider med å få til. Han ville gjerne drøfte navn, overlevere ressursmateriale og i det hele tatt være behjelpelig.

Alt i alt var det en nyttig samtale.

Jerusalem

Hovedhensikten med besøket var å få gjennomført det første møtet i Rådet av religiøse institusjoner i Det hellige land etter at Gaza-krigen forhindret gjennomføringen av det forrige. I tillegg var det samtaler med staben i Jerusalem og med andre viktige.

Møte i Rådet av Religiøse Institusjoner i Det hellige land

Rådsmøtet fikk imidlertid en litt uventet forhistorie: Som vanlig hadde vi søkt tillatelse for sjeik Tamimi til å reise inn i Jerusalem. Helt uventet kom tillatelsen sent dagen før møtet. Vi gjorde om på våre planer og fikk møterom på et hotell i nærheten av American Colony. Fra

palestinsk hold kom det imidlertid signaler om at han ikke burde komme siden PA i kjølvannet av Gaza-krisen har avlyst alle forhandlinger med israelere. Dette fikk vi imidlertid endret ved direkte kontakt med Presidentens kontor, og sent på kvelden var Tamimi innstilt på å komme. På vei til å plukke opp tillatelsen fikk imidlertid sjeiken anonyme telefoner med trusler hvis han deltok i møtet. Han besluttet derfor å ikke komme.

Vi andre gjennomførte møtet i Jerusalem. Det handlet om

- rapporter siden sist,
- planlegging av nye møter – bl.a. med en amerikansk delegasjon av religiøse ledere og med Paven i begynnelsen av mai, og et besøk i Norge i begynnelsen av juni.
- Fra USA er det kommet melding om at State Department støtter et større prosjekt med undersøkelse av hvordan lærebøker i grunnskolene i det israelske og palestinske skoleverk omtaler de ”andre” og deres religioner. Prosjektet tar sikte på å involvere Undervisningsdepartementene begge steder, og eventuelt bidra til å utvikle nytt lærestoff.
- Vi en lengre samtale om et utkast til logo og visittkort, brevark osv. for Rådet. Mellom oss i ”staben” har vi holdt på med dette en stund og prøvd å finne en vei utenom de vansker det gir at vi ikke kan ha de tre religioners symboler ved siden av hverandre. Vi må finne noe som er nøytralt. Jeg hadde med et utkast sjenerøst utarbeidet av en kjent norsk grafisk designer, Trond Nordahl. Det ble godt tatt imot og ledet til en fruktbar samtale som også viste at Rådet nå tenker om seg selv som et fellesskap.

Møte med sjeik Tamimi

Siden sjeik Tamimi ikke kunne delta på møtet, hadde vi et møte med han neste dag. I stor grad gikk det med til en samtale omkring omstendighetene rundt at han ikke kunne delta. Vi orienterte om møtet og møtets konklusjoner. Han vil absolutt delta i det videre arbeid, og vi understreket hvor viktig det er, men han ville at vi nå skulle vente med alt han kaller ”institusjonalisering”, og også med å finne en logo for Rådet. Dette er gjentakelse av en gammel samtale med sjeik Tamimi. Den forteller mye om hvor kontroversielt dette arbeidet fremdeles er på palestinsk side, og hvilke sjanser han føler at han tar. På den annen side har vi, med hans tilslutning, besluttet å gå videre. Det gjør vi, men med aktsomhet.

Det var Fadi Rabieh fra sekretariatet som oversatte under hele denne samtalen. Det gjør han veldig bra. Han og Tamimi har også utviklet et tillitsforhold som gjør disse samtalene mye enklere enn da Tamimis bror, Hamed, var oversetteren.

Pavens besøk

Paven kommer til Det hellige land 10. mai. Det ser ut til at han blir en uke. Vi har lenge forhandlet med den katolske patriarken og Vatikanets nuntius for å få til et møte mellom Paven og Rådet. Det er ikke enkelt, og ser heller ikke ut til å bli noe av. Det er avtalt en mottagelse for Paven og religiøse ledere hos President Peres! Rett etterpå er det lagt opp til et mindre møte med dem som driver interreligiøst arbeid. På dette møtet skal Patriarken ønske velkommen, Paven tale og deretter er det slutt. Jeg og andre har fremholdt at Rådet ikke er et hvilket som helst samtale-initiativ, men foreløpig ser det ut til å ha liten virkning på

Patriarken og Vatikanet. Hvem som styrer hva, er jeg usikker på. Vi hadde et møte med Patriarken uten å komme noen vei.

Presseklippene

Ved nyttår forandret vi presseklippene. På palestinsk side prøvde vi ut en ny tjeneste, og på israelsk side forminsket vi bestillingen. Det viser seg imidlertid at israelske og palestinske medier dekker disse spørsmålene så ulikt at det er vanskelig å få et balansert bilde. Fra israelske medier får vi et bilde av diskusjon og ulikheter. Fra palestinsk side får vi stort sett religiøse topplederes ulike kritiske utsagn om Jerusalem og om politiske forhold. Når disse så sendes ut, skaper det bilder av helt forskjellige saker, og to forskjellige bilder av de religiøse lederne. Til sammen er dette ikke god lesning, verken på den ene eller den andre siden. Vi ble derfor enige om å avslutte disse abonnementene og heller forsøke om det er mulig for sekretariatet i Jerusalem å sette sammen en slags månedlig rapport. Med andre ord: Vi prøver oss frem, slik vi nå har gjort en tid.

Sekretariatet

Fadi Rabieh og Keren Hendin gjør et utmerket arbeid. De samarbeider godt, er entusiastiske, kommer med ideer, arbeider selvstendig og er enkle å samarbeide med. Vi forberedte møtet og avtalte oppfølging.

Et problem som har dukket opp, og som vi fra norsk side ikke visste om, er at de har ulik lønn. Vi har hele tiden forutsatt at de har den samme. Fra oss får de det samme, men ikke fra Search for Common Ground. Dette berører selvsagt også vår del av arbeidsforholdet. Jeg har tatt opp dette og sagt at vi eventuelt er villige til å betale mer. Jeg håper dette ordner seg – men det ser ut til at vi må ut med mer for å få dette til.

Til slutt

Den nye Regjeringen i Israel og den nye borgermesteren i Jerusalem ser nå til sammen ut til å skape en mer og mer kritisk situasjon omkring byen. Det skaper en ny dynamikk, og kan bli farlig. I denne sammenhengen er inspeksjonen av de arkeologiske utgravningene viktig. Derfor må vi forsøke å få satt dette i gang så snart som mulig. Men det er også viktig at norske myndigheter følger situasjonen i byen svært nøye.

07.04.2009

Trond Bakkevig

Rapport fra reise til Amman og Jerusalem 22.-25. mars 2009
v/ Sven Thore Kloster

Oppfølging av det UD-finansierte dialogarbeidet mellom kristne og muslimer i Amman

- Trond Bakkevig, Fr. Nabil Haddad, Munib Younan og jeg møttes i Amman for å evaluere og følge opp konferansen mellom kristne og muslimske ledere som ble arrangert i januar 2008 av Jordanian Interfaith and Coexistence Research Center (JICRC) i samarbeid med MKR og norsk UD. Konferansen resulterte i et kristent-muslimsk kommunike om bl.a. gjensidig anerkjennelse, respekt for hverandres religiøse symboler og religionsfrihet. Etter mars 2008 har Fr. Nabil og biskop Munib foretatt reiser i regionen, bl.a. til Beirut, Kairo og Istanbul for å samle bredere støtte til dokumentet. Norsk UD har bevilget kr 400.000 til oppfølgingsarbeid. USD 18.500 er overført til JICRC for å dekke oppfølgingsarbeidet fra 8. til 9.mars. Haddad/Younan vil så snart som mulig sende oss en detaljert rapport om dette oppfølgingsarbeidet.
- Det er gunstig at det i et års tid har blitt arbeidet med å samle mer støtte til dokumentet og gjøre det kjent i regionen. Vi ble imidlertid enige om å føre oppfølgingsarbeidet videre i en ny og mer målrettet fase. Det resulterte i to nye ideer. For det første vil JICRC ta initiativ til et ungdomsprogram hvor de starter leder- og dialogtrening av kristne og muslimske ungdommer i Jordan, Syria, Libanon og på Vestbredden. De resterende UD-pengene til oppfølgingsarbeid, USD 45.000, vil bli brukt til dette. Ungdomsdialogene skal bygge videre på kommunikeet fra Amman 08, og vil bli satt i gang i de ulike landene i løpet av sommeren/høsten 2009. JICRC vil søke samarbeid med MECC om dette. Forhåpentligvis kan de ulike ungdomsgruppene samles til en større samling i Amman i 2010/11 hvor evt. også muslimske og kristne ungdommer fra Norge deltar.
- Den andre konkrete oppfølgingen blir å ta initiativ til en ny kristen-muslimsk topplederkonferanse sommeren 2010. Tanken er at et slikt arrangement på sikt kan utvikle seg til et "Middle East Forum of religious Leaders". JICRC går i gang med planleggingen av dette, og det må søkes midler fra flere steder, bl.a. norsk UD, for at det skal bli mulig. Det er ønskelig at noen av ungdommene fra ungdomsprogrammet inviteres til konferansen/forumsamlingen i 2010 for å utfordre de religiøse lederne med deres fortolkninger av Amman-kommunikeet.
- Mens vi var i Amman, fikk vi også audiens hos Prins Ghazi. Ghazi er den i kongefamilien som har ansvaret for religious affairs, og det var han som i 2007 tok initiativ til A Common Word (ACW). Ghazi var kunnskapsrik, velartikulert og interessant, og har bakgrunn fra Georgetown University. Her følger noen momenter fra samtalen:

- Prinsen vektla hvor viktig den kristne minoriteten i Jordan og Jerusalem er for kongehuset. Han sa at kristen tilstedeværelse er viktig med tanke på religionsfrihet, men først og fremst på grunn av den nasjonale sikkerheten. Dersom den kristne minoriteten forsvinner, vil den jordanske, sekulære tilnærmingen til citizenship bli utfordret av mer radikale muslimske strømninger. Prinsen ønsket verken en islamsk eller sekulær stat, men en "multi religious state which builds on the ideas of religious freedom and religious pluralism". Prinsen la fram statistikk som viste en nedgang i kristne skoleelever i Jordan, noe han var sterkt bekymret over.
 - Det viste seg at prinsen hadde svært gode kunnskaper om kristendommen og de kristne kirkene. Han kjente til mange av de interne kristne stridighetene og hadde gode bibelkunnskaper. Av samtalen kom det fram at prinsen var litt misfornøyd med hvordan KV hadde fulgt opp ACW – dvs. at de nesten ikke har fulgt det opp. Prinsen understreket at han ønsket tettere samarbeid med KV. (Det virket som om han hadde dårlige erfaringer med Vatikanet).
 - Ghazi uttrykte stor bekymring for det han kalte evangelikale, vestlige misjonærer i Jordan. Religionsfriheten innebærer retten til misjon, men i Jordan kan man ikke aktivt drive åpen proselytteringsvirksomhet. Det skaper sosiale konflikter og offentlig uro, var prinsens mening. Han viste dessuten til at det er de historiske kirkene (inkl. de historisk protestantiske) i Jordan som taper mest på den vestlige misjonsvirksomheten. – De tar støytten i forhold til det jordanske storsamfunnet samtidig som det er medlemmer i disse kirkene - i større grad enn muslimer - som ofte blir "konvertert". Han uttrykte også bekymring for de mange æresdrapene som hvert år finner sted i landet. Flesteparten av disse begås av kristne familier pga. blanda ekteskap med muslimer, mente han.
- For å skape flere sammenhenger i MKRs interreligiøse arbeid om religionsfrihet ønsket jeg å involvere JICRC i Oslokoalisjonens arbeid med Code of Conducts regarding Missionary Activities. Jeg inviterte Fr. Nabil til Oslo til Oslokoalisjonens konferanse 18. juni i år, og ba han også ta med en muslimsk fagperson som prins Ghazi anerkjenner. På den måten får vi knyttet enda tettere bånd til JICRC og prinsen, tilført disse mer kunnskap om vestlig menneskerettighetstenkning og forhåpentligvis også tilført CoC-dokumentet noen viktige perspektiver fra kristne og muslimer i Midtøsten.
 - Det er svært interessant å se hvor stor respekt biskop Munib og Fr. Nabil nyter i Jordan. De har for eksempel blitt invitert av kongen til å komme med innspill til talen hans før han skal møte president Obama senere i år. Vi spiste også middag med ministeren for religious affairs, Abdul Fattah Salah, og møtte dessuten flere andre ministre på restauranten. Alle kom bort til biskop Munib og hilste på ham som en venn. ELCJHL har dessuten fått et stykke land av kongen ved Jordanelva hvor angivelig Jesus ble døpt av Johannes. De planlegger å bygge en kirke der. Det kan virke som om dette inngår i en større agenda de har om at også Jordan skal være "et

hellig land". Generelt tror jeg Fr. Nabil og biskop Munibs sterke tilknytning til Jordan både har fordeler og ulemper.

Møte med ELCJHL i Jerusalem og de lokalt ansatte i the Council of Religious Institutions in the Holy Land

- Fra Amman dro jeg videre til Jerusalem sammen med Bakkevig og Younan. Jeg dro innom kontoret til ELCJHL for å hilse på Bassima Jaraiseh, den nyansatte personen på kvinneprosjektet (Woman's desk). Prosjektet startet opp i mars i år og mottar ca. 50.000 OVF-kroner fra Dnk. Beløpet er tenkt doblet til neste år. Prosjektet skal arrangere workshops, bibelgrupper, kurs og lignende for kvinner i ELCJHLs menigheter, i tillegg til økumeniske og interreligiøse kvinnesamlinger. Det vil ta for seg ulike temaer som for eksempel teologisk fordypning, forsoningsarbeid, kjønnsbasert vold, menneskerettigheter, empowerment etc. Prosjektet ser spennende ut, og ELCJHL vil sende en fyldigere rapport med prosjektbeskrivelse i løpet av våren 09.
- Jeg hadde også et møte med Keren Hendin og Fadi Rabieh, de to ansatte i Jerusalem som jobber for Council of Religious Institutions in the Holy Land (CRIHL). Disse er ansatt av Search for Common Ground, men 50% av arbeidet deres går med til CRIHL, noe som MKR betaler for med støtte fra UD. Keren og Fadi gjør et veldig solid og godt arbeid. Fremdeles er det noe forbedringspotensial når det gjelder administrative og økonomiske rutiner mellom oss og Search for Common Ground, men deres arbeid for rådet i Jerusalem er helt uunnværlig. Vi planla også noe av opplegget av rundt CRIHL sin tur til Oslo 1.-3. juni i år. MKR bør informeres om dette besøket.



DEN NORSKE KIRKE
Borg bispedømmeråd

Mellomkirkelig Råd
Postboks 799 Sentrum
0106 OSLO

Dato: 19.03.2009

Vår ref: 09/70-15 LILU

Deres ref:

Referat fra møte mellom MKR og Borg om ELCJHL 16. februar 2009

Vi oversender forslag til referat fra møtet hos MKR 16. februar 2009.

Biskopen har sendt vedlagte brev til prester og menighetsråd i Borg om en årlig solidaritetsgudstjeneste for å støtte ELCJHL.

Vi har sendt de andre bispedømmekontorene vår tiltaksplan for oppfølging av ELCJHL.

Med vennlig hilsen

Kjetil Haga
kirkefagsjef

Lino Lubiana
misjonsrådgiver
Direkte innvalg: 69 30 79 03

- Vedlegg: 1) Referat fra møte 16. februar 2009
2) Kopi av brev fra biskopen til prester og menigheter i Borg, 16. mars 2009
3) Kort variant av rapport fra Borgprestenes reise til ELCJHL høsten 2008
4) Lang variant av rapport fra Borgprestenes reise til ELCJHL høsten 2008



Referat fra møte mellom Borg BDR og MKR om oppfølging av KM-sak 09/08 Kyrkjene i Midtausten vårt ansvar i MKR 16. februar 2009

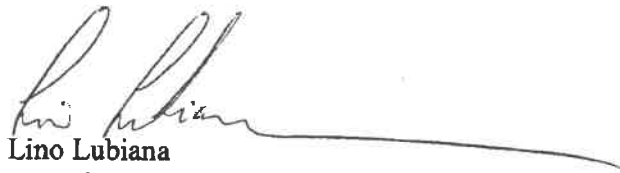
Tilstede: Lino Lubiana, Borg bispedømme; Gard Lindseth, Sven Thore Kloster og Olav Fykse Tveit, MKR

Utgangspunktet for samtalen var KM-sak 09/08 og oppfølgingen av vennskapsarbeidet med ELCJHL. Borg bispedømme hadde i et møte 6. januar 2009 (se vedlegg 1) laget en anbefaling om oppfølging av vedtak i KM-sak og en plan for oppfølging av vennskapsarbeidet med ELCJHL. MKR inviterte til et samtale og orienteringsmøte.

Innspill til orientering og oppfølging:

- Solidaritetsgudstjeneste 7. juni 2009 (faller sammen med KV-solidaritetsuke)
 - MKR oppmuntrer menigheter i DNK til solidaritetsgudstjeneste og ofring til ELCJHL. Midlene vil gå direkte til kirken og ha kirkens eget menighetsarbeid og som mål.
 - Første søndag i juni er tenkt som en årlig markering til støtte av ELCJHL. MKR oppnevner en styringsgruppe for solidaritetsuka.
- Borg biskop sender menigheter og prester i Borg brev omm oppfølging av vennskapsarbeidet med ELCJHL
- Sakspapirene til KM-sak 09/08 er en viktig kilde til info om situasjonen for kirkene i Midtøsten konferanse. Borg bør finne en representant og søke MKR om støtte.
- Borg bispedømmes sender tiltaksplan for vennskapsarbeid sammen med rapport fra prestereisen 2008 til de andre bispedømmene.
- Kirkeaktuelt bør skrive en artikkel/notis om Borgs prestereise og tiltaksplan.
- KUI - bok om vennskapsarbeid er i ferd med å trykkes.
- Konferanse om vennskapsarbeid i Skien 13. juni 2009
- MKR representerer DNK i det årlige COCOP – møtet. ELCJHLs møte med sine utenlandske samarbeidspartnere. Borg bispedømme får referat fra møtet.
- Borg bispedømme og MKR holder god kontakt og har et årlig høringsmøte om vennskapsarbeid og støtte av ELCJHL.
- Borg biskop representerer DNK under ELCJHLs kirkejubileum i mai 2009.
- Jorunn Å. Langmoen deltar under møte med ledelsen i Sabeel februar 2009. Misjonsrådgiver KR, Knut Hallen.
- Strategi:
 - By – by, skole – skole og menighet til menighets kontakt bør oppmuntres ytterligere.
 - Besøk av grupper fra DNK til ELCJHL - ATG er og KARIBU er viktige ressurser og rådgivere ved organisering av besøk og Borg bispedømme kan konsulteres.
 - Ungdomsutveksling
- Forståelse for at Borg bispedømme primært er bispedømme som formaliserer vennskapsarbeid med ELCJHL. (Grefsen og Ramallah har allerede kontakt)

- Biskop Munib Younan er sentra i styringsgrupper om Midtøsten i KV, Interreligiøst råd i Jerusalem (startet av bl.a. Trond Bakkevik) og president i MEK.
- Borg bispedømmes tiltaksplan for 2009 er meget god.



Lino Lubiana
Ref.

Kopi: Borg biskop og BDR, MKR

Vedlegg: 1 Oppfølging av ELCJHL - Referat fra møte 6. januar 2009, Borg bispedømmekontor

VEDLEGG 1

Oppfølging av ELCJHL - Referat fra møte 6. januar 2009, Borg bispedømmekontor

Dato: 19.01.2009

Vår ref.: 09/70-2 LILU

Deres ref.:

Til stede: Georg Børresen, Anders Møller Stray, Kjetil Haga, Lino Lubiana,
stiftsdirektøren og biskopen

Sak 1) Oppfølging av Kirkemøtes vedtaket sak 09/08 Kyrkjene i Midtausten vårt ansvar:

Kirkemøtet ber i vedtakets punkt 3 om følgende:

Vårt ansvar må vi særleg vise i det vi gjer lokalt. Kyrkjemøtet oppmodar difor kyrkjelydane til å:

- Setje seg inn i situasjon for dei kristne i Midtausten og formidle kunnskap om kyrkjelivet der.
- Be regelmessig for kyrkjene og dei kristne i Midtausten.
- Delta i den årlege solidaritetsveka for Israel og Palestina i regi av Kirkenes Verdensråd.
- Gi årlege offer til vår lutherske systerkyrkje i Jordan og Det heilage landet (ELCJHL) og støtte økonomisk kyrkjelydar og kristne organisasjonar som arbeider for å styrkje kyrkjene i Midtausten.
- Utvikle og styrkje kontakten med lokale kyrkjelydane i Midtausten gjennom å vitje dei, skipe venskapskyrkjelydar og nytte bispedømme sine kontaktar i Midtausten. Det er særleg viktig å inkludere ungdom i denne kontakten.
- Samarbeide med reiseselskap som arrangerer feriereiser til dei heilage stadane og solidaritetsreiser til regionen, for å leggje til rette for at dei som reiser kjem i kontakt med både palestinske kristne og messianske jødar.
- Få kontakt med kristne med bakgrunn frå Midtausten som no bur i Noreg og inkludere dei i våre fellesskap, og bruke deira kontaktar og ressursar i gudstenester og andre tilskipingar.
- Arbeide med dei etiske og teologiske problemstillingar som vert reiste i møte med den aktuelle konflikten i Det heilage landet.

I et notat til Mellomkirkelig råd og som et signal til våre menigheter i Borg vil vi

særlig understreke betydningen av:

- Menighetsreiser og andre typer gruppereiser fra kirken til Vestbredden i et samarbeid med Alternativ Tourism Group, ATG (gjærne etter konsultasjon med Borg bispedømme)
- Ungdomsteam til Vestbredden (gjærne etter konsultasjon med Borg)
- Skole til skole samarbeid med ELCJHL skoler
- En offer- og forbønns gudstjeneste årlig til støtte for ELCJHL
- Å videre arbeid med kompetanse om den politiske situasjonen og med etiske og teologiske spørsmål relatert til kristne palestineres situasjon
- Å avgrense vennsksarbeidet fra menighet til menighet til bare å gjelde menigheter i Borg bispedømme da ELCJHL ikke har mer enn seks menigheter og vi er av den oppfatningen at anbefalingen derfor ikke bør være generelt gjeldende alle menigheter i kirken.

Sak 2) Borg bispedømmes oppfølging av reise til Israel for ungdomsteam og presteskap i 2008

Et kort referat fra reisen til Israel i utarbeidet i oktober oktober 2008 lå til grunn for samtalen. Se vedlegg 2.

Rådgiver Andres Møller Stray refererte fra ungdomsteamets besøk oktober/november 2008. Han sa blant annet at det var vanskelig å skaffe deltagere, og kommunikasjonen med kontaktpersonen gav utfordringer. Reisen bidro til økt kunnskap og et utvidet nettverk.

Sokneprest Georg Børresen fortalte om Bridgebuilders leir med israelske, palestinske og norske ungdommer i samarbeid med ham som sp i Ås. Han delte også en ide om pilgrimsvandring fra Betlehem til Nasaret langs Vestbredden i et samarbeid med Alternative Tourism Group, ATG, og deres direktør Rami Odeh Kassis.

Forslag til oppfølging i Borg var videre:

1. Brev fra biskopen til presteskapet om hva skjer i 2009
 - a. Biskop Helga Haugland Byfuglien besøker ELCJHL ved kirkejubileet 16 – 18. mai
 - b. Biskop Munib Younan er invitert til stiftskongressen i Borg 7. – 8. oktober 2009
 - c. Mulighet for at Biskop Munib Younan har med en eller flere prester slik at de er en delegasjon fra hans kirke under stiftskongressen
 - d. Besøk av ungdommer fra ELCJHL finner sted 10. – 13. september 2009.
 - e. Midtøsten-saken er referert i biskopens nyttårstale
 - f. Å orientere prester i Borg om mulighet til m tre måneders permisjon med lønn for å delta i KNs ledsagerprogram i samarbeid med Ecumenical Accompaniment program in Palestina and Israel, EAPPI.
 - g. Evaluere nettverksarbeidet for ELCJHL i Borg
 - h. Å bygge noen menighet til menighet relasjoner mellom Borg og ELCJHL
 - i. Bygge noen skole til skole relasjoner mellom ELCJHLs

- skoleprosjekter og skoler hos oss.
- j. Er det en ide at en prost, et prosti har ELCJHL som et særlig arbeidsområde?

VEDTAK:

- 1) Oppfølgingsbrev skrives alle prestene i Borg bispedømme
- 2) Internt referat fra dette møtet skrives av misjonsrådgiver.
- 3) Vi møter Mellomkirkelig råd til planlegging og oppfølging av KM-sak 09/08
- 4) Det lages et notat til Mellomkirkelig råd med punkter fra sak 1 og evt. referatet fra dette møte sammen med et utvidet referat fra reisen til Israel 5. – 12. og 17 – 26. september 2008
- 5) Et utvidet referat fra reisen til Israel 5. – 12. og 17 – 26. september 2008 ferdigstilles av misjonsrådgiver.
- 6) Vi ber koordinator for ELCJHL – nettverksarbeidet i Borg, Jorunn Å. Langmoen om en kort melding om arbeidet til årsmelding for arbeidsåret 2008.

Vedlegg: 1) Kirkemøte sak 09/08 Kyrkjene i Midtausten og vårt ansvar – vedtak
2) Kort referat fra prestenes reise til Midtøsten, oktober 2008



Lino Lubiana
misjonsrådgiver



DEN NORSKE KIRKE

Borg biskop

Vedlegg 2

Prester i Borg bispedømme
Menighetsråd i Borg bispedømme

Dato: 16.03.2009

Vår ref: 09/70-11111

Deres ref:

Vennskapsavtalen med ELCJHL - oppfølging etter prestenes reise til Det hellige land i 2008 og KM – sak 09/08 om Kyrkjene i Midtausten

Etter en vellykket og lærerik reise til Israel og etter Kirkemøtets vedtak i KM – sak 09/08 *Kyrkjene i Midtausten vårt ansvar* (se vedlegg) sender vi dere et brev med tanker om oppfølging av vennskapskontakten med vår kristne venner i ELCJHL. Mellomkirkeligråd arbeider med en helhetskirkelig tilnærming til støtten for ELCJHL og Borg bispedømme deltok i et møte i MKR om oppfølging av KM-saken 16. februar.

I et notat til Mellomkirkelig råd og som et signal til våre menigheter i Borg vil vi anbefale:

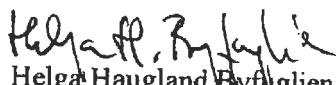
- Menighetsreiser og andre typer gruppereiser fra kirken til Vestbredden i et samarbeid med Alternativ Tourism Group, ATG etter konsultasjon med Borg.
- Ungdomsteam til Vestbredden etter konsultasjon med Borg bispedømmekontor
- En årlig gudstjeneste med forbønn og offer til støtte for ELCJHL
- Å arbeid videre med problemstillinger og kompetanse om politikk, etikk og teologiske spørsmål relatert til kristnes situasjon i kirker i Midtøsten
- Å avgrense vennsksarbeidet fra menighet til menighet til bare å gjelde menigheter i Borg bispedømme da ELCJHL ikke har mer enn seks menigheter. Vi er av den oppfatningen at anbefalingen om vennsksarbeid ikke bør være generelt gjeldende for alle menigheter i vår kirke

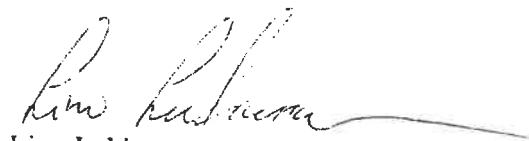
Vi ønsker også å minne om prester i Borg etter brev fra Mellomkirkelig råd og anbefaling av biskopen kan søke om tre måneders permisjon med lønn for å delta som ledsager i samarbeid med Ecumenical Accompaniment program in Palestina and Israel, EAPPI. Vi ber også menighetsrådene støtte ELCJHL gjennom en solidaritetsmarkering for hele Dnk søndag 7. juni og ved å la ofringen gå til ELCJHL.

Våre konkrete planer videre for 2009 er så langt:

- 16. – 18. mai Biskopen deltar under ELCJHL kirkejubileum
- 10. – 13. september, ungdom fra ELCJHL besøker Borg bispedømme
- 06. – 08. okt Borg BDs stiftskongress, en representant fra ELCJHL deltar

Med vennlig hilsen


Helga Haugland Byfuglien
biskop


Lino Lubiana
misjonsrådgiver

Vedlegg: 1) Vedtak fra KM – sak 9/08 *Kyrkjene i Midtausten og vårt ansvar*
2) Kort rapport fra reisen til Det hellige land

Bjarne Aas gate 9
Postboks 403
1601 FREDRIKSTAD

E-post: borg.biskop@kirken.no
Web: www.kirken.no/borg
Org. nr.: 974760533

Telefon: 69 30 79 00
Telefaks: 69 30 79 01
Bankkontonr: 1594 08 21484



Notat

Dato: 15.10.2008 Vår ref.: 08/68-60/LILU Saksbehandler: Lino Lubiana

Rapport fra studietur/tjenestereis til Israel 5-12 og 19-26 september 2008.

INNLEDNING

Borg biskop og bispedømmeråd har i rammen av Borg bispedømmes vennskapsavtale med Den evangelisk lutherske kirke i Jordan og Israel (The Evangelical Lutheran Church in Jordan and The Holy Land, ELCJHL) gjennomført en studiereise/tjenestereise for fast ansatte prester og tillitsvalgte i Borg bispedømmeråd til Israel og de palestinske områder. Reisen fant sted i perioden 5. september til 12. september 2008 og 19. september til 26. september 2008.

MÅL

Reisen har hatt fire målsettinger.
Bedre kjennskap til sentrale bibelhistoriske med sikte på økt kompetanse om bakgrunnen for vår kirkes tro, dypere forståelse av Israel - Palestina konflikten med hovedfokus på palestinerne situasjon på Vestbredden, kjennskap til norsk organisasjoners nærvær og arbeid i Israel og de palestinske områder samt å følge opp intensjonen om å styrke vennsksapsarbeidet og båndene mellom Borg bispedømme og Den lutherske kirke i Jordan og Det hellige land, ELCJHL.

GJENNOMFØRING

Rammene for reisen ble planlagt i samarbeid med Presteforeningen i Borg, Eilert Rostrup i Karibu stiftelsen og direktør Rami Odeh Kassis fra Alternativ Tourism Group, ATG, Beit Sahour, Palestina. Det ble brukt palestinsk guide. Alt i alt deltok 94 prester, bispedømmerådsmedlemmer, rådgivere, stiftsdirektør og biskop.

Reiseplanen ble gjennomført som planlagt. Reiseprogrammene er vedlagt.

Besøk til bibelske steder i Jerusalem, Betlehem, Nazaret, Kapernaum, Nablus (tidligere Sikem) og Hebron har bidratt til økt forståelse av bakgrunn for det bibelhistoriske materiale kirke og presteskap benytter i preken og trosopplæring.
Personlig møte med muren, grenseposter, morgenvake med palestinske arbeider ved grenseposter, besøk i flyktningleiere fra 1948, forholdet mellom Israelske settlere og palestinsk befolkning i Hebron har sammen med foredrag av Rabbi Arik Ascherman



Notat

Dato: 15.10.2008 Vår ref.: 08/68-60 /LILU Saksbehandler: Lino Lubiana

Rapport fra studietur/tjenestereise til Israel 5-12 og 19-26 september 2008

INNLEDNING

Borg biskop og bispedømmeråd har i rammen av Borg bispedømmes venns-kapsavtale med Den evangelisk lutherske kirke i Jordan og Israel (The Evangelical Lutheran Church in Jordan and The Holy Land, ELCJHL) gjennomført en studiereise/tjenestereise for fast ansatte prester og tillitsvalgte i Borg bispedømmeråd til Israel og de palestinske områder. Reisen fant sted i perioden 5. september til 12. september 2008 og 19. september til 26. september 2008. Alt i alt deltok 94 prester, bispedømmerådsmedlemmer, rådgivere, stiftsdirektør og biskop.

MÅL

Reisen har hatt fire målsettinger:

- 1) Å gi bedre kjennskap til sentrale bibelhistoriske med sikte på økt kompetanse om bakgrunnen for vår kirkes tro, 2) bidra til en dypere forståelse av Israel - Palestina konflikten med hovedfokus på palestinerne situasjon på Vestbredden, 3) gi kjennskap til norsk organisasjoners nærvær og arbeid i Israel og de palestinske områder og 4) styrke venns-kapsarbeidet og båndene mellom Borg bispedømme og Den lutherske kirke i Jordan og Det hellige land, ELCJHL.

RAMMER FOR GJENNOMFØRING

Rammene for reisen ble planlagt av Borg biskop og Borgbispedømme kontor i samarbeid med Presteforeningen i Borg, sokneprest Georg Børresen, Ås, Eilert Rostrup i Karibu stiftelsen og direktør Rami Odeh Kassis fra Alternativ Tourism Group, ATG, Beit Sahour, Palestina. Det ble brukt av Israel godkjent, palestinsk guide. Han fikk ikke følge bussen ved kryssing av grenser, men ordnet egen transport. Vi hadde i utgangspunktet palestinsk buss, men måtte bytte buss ved Howara på vei inn til Nablus og ha israelsk buss i Nasaret. Hotellene Paradise Hotell i Betlehem og St. Margareth hotell i Nazareth hadde middels, men tilfredstillende standard. Carina Bengtson og SAS-gruppereiser ytet god billettservice.

ANKOMSTDAG OG DAGEN I BETLEHEM – FREDAG OG LØRDAG

Vi kjørte gjennom den nybygde muren og kom inn i Betlehem der Jesus ble født. Søndagsskolens bilder av Fredsfyrstens fødeby ble knyttet noe i møte med soldater og check points. En enkel, palestinsk skytestilling utenfor hotellet stod i sterk kontrast til de massive, israelske festningsverkene. En to meter høy fredsdue med skuddsikker vest på en av murene vitnet om troen på en sårbar fred.

Ordføreren i Betlehem tok oss imot og gav uttrykk for glede over vennskapet med Sarpsborg. Han orienterte om at Betlehem var regnet som en kristen by og hadde rett på kristen ordfører på tross av at muslimene var i flertall. Muslimer og kristne delte felles skjebne i møte med en stor, jødisk virkelighet og hadde en god dialog. Settlerbyen Ha On som kan sees fra nærliggende Beit Sahour i retning Jerusalem tar opp palestinsk jord og nye områder kunne sees inngjerdet. Flere veier som bare jøder fikk benytte var bygget og under stadig utbygging. Tanken om okkupasjon og apartheid var nærliggende.

Vi besøkte hyrdemarkene der englene kunngjorde for hyrdene at Messias Frelseren var født og ble forundret over den korte avstanden både til Jerusalem og Betlehem. Vi så fjellhulene der det er trolig at hyrdene hold sauene om natten og fikk en dypere forståelse av Johannes 10, der Jesus omtaler seg selv som Døren. Vi besøkte fødselskirken i Betlehem og guiden gav oss en ny forståelse av ordene "det var ikke plass til dem i herberget" – en tekst vi tolker slik at Maria og Josef møtte manglende gjestfrihet. Tvert imot, sa guiden. Gjestfriheten var stor, men det var ugreit for Maria å føde i et stort, støyende fellesrom med mange tilreisende i forbindelse med folketellingen under keiser Augustus. De ble derfor heller ført til stallen hvor det var varmt og rolig, - enkle kår, men et bedre sted for en fødsel.

Fødselskirken inneholder en søyle tilegnet Olav den hellige. Borg bispedømme med grunnleggelsen av Sarpsborg i 1016 og byggingen av Maria og Nicolaus kirkene der står i en åpenbar Olavstradisjon og vi fant det legitimt å peke på pilgrimsleden og Olavstradisjonen som knytter Betlehem og Borg. Olavstradisjonen var utgangspunkt for gavene vi ga under reisen en liten vannkrukke funnet ved Olavskileden ved Nidarros, en Olavsstatue og små hefter som forteller om Olav og pilgrimsleden på engelsk.

Etter besøket i fødselskirken delte vi gruppen i to for å se på to av ELCJHLs utviklingsprosjekter: Barneskolen i Beit Sahour og det internasjonale senteret i Betlehem ledet av Dr. Rev. Mitri Raheb.

På ettermiddagen fikk vi en orientering om "Christian presence in the Holy Land" – stereotypes and realities, av Nidal Abu Alzulof, leder for en sammenslutning av 25 evangeliske kirkelige og sivile organisasjoner og Rifat Odeh Kassis tidligere sentralt medlem av KV.

SØNDAG – GUDSTJENESTE DAGEN

Møte Borg bispedømmes vennskapskirke ELCJHL og Biskop Munib Younan var et hovedmål og et høydepunkt. Deltagerne ble delt i fem grupper ledet som deltok med hilsener under gudstjenestene i menighetene i Jerusalem, Ramallah, Beit Jala, Beit Sahour og Betlehem. Kirkene virker meget velholdt og gudstjenesten var velorganisert. Flere av prestene er utdannet i Tyskland der menigheter eller organisasjoner i EKD også er verdifulle kontakter. Flere av kirkene har tilliggende skole eller gjestehus.

Menighetene opplever på tross av endel gode rammer at medlemmer og kristne flytter fra menighetene til utlandet.

Etter gudstjenesten reiste gruppen til Jerusalem der vi på Jerusalem hotell, nær Damaskusporten i Jerusalem hadde planlagt å lytte til foredrag av Rabbi Arik W. Ascherman fra Rabbis for Human Rights, RHR.

RHR er Israelske rabbier som støtter palestinere med innhøsting av oliven der de selv ikke kommer til, hjelper med å bygge palestineres revne hus, motarbeider jødiske settlere som tar seg til rette og okkuperer palestinsk land. Selv om muren urettmessig er bygget på palestinsk område mente han den reddet menneskeliv. Løftet til Abraham i GT, "I deg skal alle jordens slekter velsignes" (Genesis 12) var et vesentlig teologisk motiv som la grunnen for RHRs arbeid for palestineres vel.

Etter en pause fikk vi en orientering om de messianske kristnes situasjon i Israel. Knut Høyland fra Kaspari senteret samt representanter for Det palestinske og israelske bibelselskapet orienterte om sitt arbeid og om et lite men konfesjonelt sett variert messiansk menighetsliv samt om utfordringer de har i møte med en jødisk og en mer ytterliggående ortodoks, jødisk virkelighet.

MANDAG – DAGEN I HEBRON

Hebron, 40 km sør for Betlehem, var en av de mer utrygge stedene vi beveget oss. Det norske konsulatet i Al Ram på Vestbredden ba oss ta kontakt før avreise til Hebron. På forhånd var Israelske myndigheter orientert om besøket og vi ble utstyrt med et "to whom it may concern – brev" utstedt fra ambassaden, et dokument som bekreftet vårt program og hvem vi var. Hovedveien inn i Hebron var blokkert, men en omvei var laget. I Hebron delte vi gruppen i to.

Den ene gruppa fulgte representanter fra ledsagerprogrammet *Edumenical Acompaniment program in Palestine and Israel*, EAPPI på en omvisning i blant palestinere, check points og bosettere i Hebron. Deres oppgave var å ledsage palestinske skolebarn trygt til og fra skolen. De israelske bosetningene inne i byen var sterkt bevoktet av soldater. Vi prøvde å samtale med en palestinere innenfor et bevoktet område. En israelsk patrulje dukket opp og hindret samtalen. Netting over de palestinske basarene og handelsbodene hindret stein og søppel som ble kastet ned fra de israelske bosetningene. På veien ble vi gjort kjent med settlernes inntakelse av palestinske områder. Metoden var planting og inngjerding av militært bevoktede karavaner som siden ble gjort til hus av stein og videre utviklet til små byer med veinett som bare bosettere kunne benytte. Det ble sagt at palestinere innenfor et slikt inngjerdet område ikke kunne ta imot besøk og de hadde også vansker med bevegelsen inn og ut for å kunne dyrke egen jord eller høste egne oliventrær.

Den andre gruppen fikk en grundig orientering om historie, politisk situasjon og hverdagslivet slik det ble observert av den første gruppen i kontorene til *Hebron Rehabilitation Committee*.

Gruppene ble samlet og fikk så besøke Patriarkenens grav en helligdom som er delt i moske på den ene siden og jødisk synagoge på den andre siden.

Vi besøkte Hebron der Abraham vartet opp Gud selv i terebintlunden. Vi var innom et ortodokst kloster (The Oak monastery) og beskuet ikonene.

På vei tilbake til Betlehem besøkte gruppen flyktingleiren De – Eisha etablert i 1948. Beboerne var familier som kom dit i 1948. Vi fikk en orientering av en tredjegenasjons flykting. Han hadde ikke noe ønske om å komme tilbake til familiens opprinnelige landsby, men ønsket seg bare Israelske borgerrettigheter og muligheten til å utfolde et normalt liv med utdanning, familie og arbeid.

På ettermiddagen dro vi til Herodion og så de historiske utgravningene etter Herodes den Stores storslagne palass, sauna, kanalanlegg og vannreservoar.

Om kvelden spiste gruppen middag med Biskop Munib Younan i ELCJHL som under middagen holdt et engasjert og inspirerende innlegg med tema: Hvem er min neste og gjorde rede for sitt syn på veien videre i forholdet mellom palestinere og israelere: Først to selvstendige stater som siden la grunnen for samarbeid og forsoning over tid. Det forutsatte en forsoning og et samarbeid mellom palestinske fraksjoner som Hamas og Fatah.

Under middagen ble biskopen overrakt en figur av Olav den Hellige som en gave fra Borg bispedømme knyttet til noen tanker om Olavssøylen i fødselskirken og pilgrimsleden fra Betlehem til Borg og videre til Nidaros.

TIRSDAG - DAGEN I JERUSALEM

Klokken 04.30 var det vekking for de som ønsket det. Sokneprest Dirk Gieselmann, KN-ledsager tilsluttet EAPPI møtte våre frivillige prester ved grenseposten på vei til Jerusalem. Vi stilte oss i en 200 meter lang kø av palestinske arbeidere på vei til jobb i Jerusalem. Bare de som hadde arbeidstillatelse fikk i hovedsak reise til Jerusalem. Køen gikk sakte fremover og til tider stoppet den. Vi var spente på hva som ventet. Da vi etter halvannen time i kø kom frem ble alt vi, som ved en flyplassjekk, kontrollert for mulige våpen og sprengstoff. Tiltaket var iverksatt for å hindre at selvmordsbombere kunne skape fare i Jerusalem. Soldatene kunne etter sigende oppføre seg noe uforutsigbart og ledsagerne var der for å observere og for å bidra til ro og korrekt opptreden fra begge side. Veien gjennom grenseposten og tilbake til hotellet gikk greit for oss med norsk pass.

Etter frokost dro gruppen til Jerusalem med buss. Vi besøkte klagemuren, tempelplassen der Al Agha mosken er lokalisert og plassen foran Klippemoskeen. Stedet er hellig for jødene fordi der stod tempelet før Titus' ødeleggelse år 70 e. Kristus og de har en drøm om at de skal bygges på nytt. Stedet er også hellig for muslimene for det er stedet for Muhammeds himmelfart til hest.

Vi gikk videre til Løveporten og fulgte Via Dolorosa til Gravkirken i Gamlebyen i Jerusalem. Gravkirken var delt mellom katolikker, ortodokse og koptiske kristne, men en muslims familie hadde nøklene og åpnet og låste kirken daglig. Vi ble vist stedet inne i kirken der Jesus ble antatt korsfestet, lagt og svøpt i linkledet og siden begravd. Vi ble bragt opp på oljeberget og så ut over byen og gikk ned til Getsemanehagen hvor de svært gamle oliventrærne gjorde levende søndagskolens bilder av trøtte disipler og Jesus i bønnegråt. Ettermiddagen var fri etter eget ønske.

ONSDAG - DAGEN I NABLUS

Gruppen tok avskjed med Betlehem og tok veien langs Vestbredden til Nazaret via Howara Checkpoint, det mest bevoktede grenseposten på Vestbredden. På veien skulle vi innom Shilo, Nablus og Mount Garizim – samaritanernes hellige fjell.

Shilo var det historiske senter og valfartssted i Dommertiden da Israels helligdom tabernakelet og paktens ark var plassert. Vi ble møtte av en Israelsk lokal guide som viste en noe ensidig informasjonsvideo myntet på jødiske skolebarn og turister. Fremstillingen stod i interessant kontrast til inntrykkene vi fikk tidligere på reisen. Reisen gikk videre og vi ankom Howara hvor vi måtte bytte buss for å kunne bringes inn til Nablus. Vaktholdet var strengt, tok tid og lokalbefolkningen ble strengt kontrollert. Over Jakobs brønn var det bygget en ortodoks kirke, vakkert dekorert med

ikoner av stedets lokale prest. Vi leste evangelisten Johannes fortellingen om Jesu møte med kvinnen ved brønnen og prøvde å forestille oss de solsvitte markene som en gang må ha vært rundt brønnen. Vi dro videre inn i Nablus og delte gruppen i to. En gruppe besøkte det angelikanske sykehuset der Kirkens Nødhjelp også har støtte prosjekter. Den andre gruppen dro til universitetet.

Universitete i Nablus gjorde inntrykk. Vi kom til en moderne universitetsbygning med mange studenter – like mange gutter som jenter. De snakket godt engelsk. Innleggene var godt forberedt og vi fikk rikelig med informasjonsmateriale om palestineres situasjon, om manglende anerkjennelse av studiet fra Israelsk side. Mange av studentene i hadde aldri vært utenfor Nablus. Til tider var grensepostene stengt og det kunne gå uker før noen slapp ut eller inn til byen. Tiden i Nablus ble for knapp og mange av oss følte vi skulle brukt mer tid til å lytte oss inn i deres situasjon.

På Garizim fjellet ble vi mottatt av en representant for Samritanerne. Vi ble mottatt i et kultursenter og fikk en orientering om samfunnets historie. Bare Moseloven ble brukt som kilde for liv og lære og øversteprestens slektstre tilbake til Adam ble vist frem med stolthet. Samfunnet hadde bare 200 medlemmer lokalt og medlemmene fikk bare gifte seg med egne medlemmer. Det fører til store utfordringer.

Gruppen overnattet på angelikanske, enkle, men svært hyggelige St. Margareth hotel i Nasaret.

TORSDAG – EN DAG I NASARET OG PÅ GENESARETSJØEN

Gruppen ble vel mottatt av en representant for myndigheter og ordfører i byen. Han gav en god orientering og analyse av situasjonen i Nasaret og sa at på tross av at Israel er et velfungerende demokrati er det vanskelig å komme gjennom med saker av betydning for den store, palestinske minoriteten i området.

Resten av dagen hadde som formål å besøke flere av de bibelhistoriske steder knyttet til Jesu liv og vi leste flere bibelfortellinger på flere av de bibelske stedene. I Nasaret ble Maria av engelen Gabriel varslet om barnet hun skulle føde. Den vakre og nye katolske bebudelseskirken i Nasaret er reist som et minnesmerke for denne hendelsen. Kirken og hallen utenfor var dekorert med malerier der Maria var gitt ulik etnisk skikkelse og klesdrakt – et signal om hendelsens universelle betydning. Etter vandringen i kirken og en fellessang dro gruppen videre til Kapernaum.

Kapernaum er stedet Peter og flere av disiplene opprinnelig bodde og der Jesus helbredet Peters svigermor. Utgravningene av landsbyen, Peters hus, den gamle synagogen der Jesus startet sitt virke gav oss nye bilder til de gamle tekster. Kapernaum ligger ved Genesaretsjøen som i følge guiden hadde sunket flere meter de siste årene. Sjøen virker liten og vi kan med letthet se tvers over sjøen. Hvordan bølgene og stormen kunne bli så kraftig vekket undring. Guiden at virvelstormer og plutselig værromslag på grunn av varm og kald luft raskt kunne skape høye bølger. Et bad gjorde godt i solsteiken.

Vi forflyttet oss noen kilometer og vi gikk om bord i båten. Mannskapet tok vel imot oss – med norsk flagg og nasjonalsang. Vi ble brakt midt ut på sjøen og fikk demonstrert kast med fiskenot på både høyre og venstre side av båten uten noen stor fiskefangst. Vi dro videre til saligprisningenes berg – en svakt hellende åssiden der Jesus holdt Bergprekenen. Vi satte oss ned og avsluttet dagen med å lese noen ord fra bibelen.

Dagen ble avsluttet med en evaluering av reisen på hotellet i Nasaret.

Lørdag returnerte vi til Tel Aviv og rakk å kjenne på vannet i Middelhavet før vi satte oss på flyet hjem til Norge.

Sammenfattende kan vi si at et personlig møte med muren, grenseposter, morgenvake med palestinske arbeider ved grenseposter, besøk i flyktningleiere fra 1948, forholdet mellom Israelske settlere og palestinsk befolkning i Hebron har sammen med ulike relevante foredrag, innlegg fra ordførere i Nasaret og Betlehem, fortellinger og vitnesbyrd av enkeltmennesker og studenter bidratt til en flersidig og økt forståelse av palestinerne situasjon i de palestinske selvstyreområdene. I tillegg har vi fått noe innblikk i de messianske jødernes kår.

Deltagerne har stiftet bekjentskap med ulike norske organisasjoners nærvær. Gruppene møtte Kirkens Nødhjelp og deres støtte til sykehusprosjekt i Nablus og ledsager programmet i Hebron og Betlehem, Den norske Israelsmisjons og Bibelselskapenes arbeid blant kristne messianske jøder, en ofte usett minoritet. Møte med TIPH, Temporary Internatinal Presens in Hebron var interessant og lærerikt.

Besøk og orientering om kirken Internasjonale senter og skoler gav et bilde av kirkens betydelige aktiviteter i lokalt. Biskop Munib Younan hadde et engasjert innlegg med tema: *Hvem er min neste* og orienterte også om sitt syn på Palestina spørsmålet. Han hadde individuelle samtaler med Biskop Helga Haugland Byfuglien om et kirkeprosjekt på øst siden av Jordan og videreutvikling av vennskapsrelasjonen mellom våre kirker.

Reiseplanen ble gjennomført som planlagt. Reiseprogrammet er vedlagt.

EVALUERING I FORHOLD TIL MÅLSETNINGENE FOR REISEN

Det ble gjennomført en kort evaluering av reisen sammen med deltagerne. De gav i høy grad uttrykk for et svært utbytterikt og godt gjennomført besøk som i høy grad overgikk hva de hadde forventet av relevant innhold og informasjon.

Møte med de bibelske stedene satte følelser i sving. En bedre fremstilling av den politiske situasjonen i et historisk perspektiv kunne styrket programmet. Inntrykkene fra den politiske situasjonen og palestinerne kår satte spor hos noen. Reisen som en felles opplevelse for presteskapet bidrar til sterkere arbeidsfellesskap i bispedømmet. De fire hovedmålsetningene ble i høy grad oppnådd ved gjennomføringen av det planlagte programmet.

UTBLIKK OG OPPFØLGING

Evalueringen gav rom for innspill til oppfølging av besøket. Mange ideer ble spilt inn.

- Ofring og forbønn for kirken ved en årlig gudstjeneste.
- Momenter bør tas inn i Biskopens nyttårssamling.
- Arbeide videre med ungdomsutveksling, og gjøre KNs ledsagerprogram kjent
- Høre mer om Israelsk syn ved å invitere Rabbi Melchior til Borg.
- Ha en samling med prestene etter en tid for å drøfte en oppfølging
- Jobbe videre med Nettverk for Palestina i Borg
- Bygge vennskaps relasjoner og lage noen vennskapsavtaler mellom menigheter i Borg og i ELCJHL.
- Støtte av ELCJHLs kirkeprosjekt øst for Jordan ved Borgs kompetanse om retreat.
- Bruke Borgs nettside til informasjon/ lage nettsted eller nettside om ELCJHL.
- Benytte perspektiver fra Palestina i religionsdialogen med Islam i Borg

Det er i tillegg viktig å ta vare på de personlige relasjonene som til nå er bygget mellom våre biskoper, prester og menigheter.

VEDLEGG: PROGRAM FRA REISEN

Friday Sept. 05; Friday Sept. 19 - Departure Day

- 06h45: Departure Gardermoen
- 14h50: Arrival at Ben Gurion Airport Transfer to Paradise hotel in Bethlehem to check in
- 18h00: Meet with ATG for orientation on the situation and the program.
Dinner at the hotel in Bethlehem
- Evening: Meeting with Nidal Abu Alzulof and Rifat Odeh Kassis for a discussion on "Christian Presence in the Holy Land" - Stereotypes and Realities.

Saturday Sept. 06; Saturday Sept. 20 - Bethlehem Day

- 08h30-11h00: Visit to the Church of Nativity and Shepherd's Fields.
- 11h00-12h30: There will be 2 groups;
Group 1: Visit to the ELCJHL - The Church - school project in Beit Sahour.
Group 2: A visit to Bethlehem Lutheran Church and the International Centre -
Meet with Rev. Mitri Raheb.
- 12h30-13h30: Lunch at YMCA in Beit Sahour.
- PM: All group to visit and explore the reality of the Israeli occupation activities in Bethlehem area (Wall and Settlements) and then visit to a Palestinian refugee camp. Visit to a Filed of olive tree planting and a visit to a home of a victim.
- 18h30 Back to the hotel for dinner

Sunday Sept. 07; Sunday Sept. 21 - Worship Day

- AM: Worship at the Lutheran churches in Beit Sahour, Bethlehem, Ramallah, Beit Jala and Jerusalem.
- 12h00: All groups to meet at the hotel - drive to Jerusalem for lunch at YWCA/ Gruppe 2, Hotel Jerusalem.
- 14h00: Meet with Angela Godfrey: Introduction on the work of ICHAD (The Israel Committee against House Demolitions) then an alternative tour to see the situation in Jerusalem/Gruppe 2: information by Rabbi Arik W. Ascherman from Rabbits For Human Rights.
- 17h00: Break with snacks
- 18h00: Meet with Caspari Center and Representatives of the Bible Society of Israel and Palestine.
- 20h00: Optional: back to your hotel by bus- Dinner by your own in Jerusalem or elsewhere.
Stay over night in Bethlehem.

Monday Sept. 08; Monday Sept. 22 - Hebron Day

- 08h00: All the groups to drive to Hebron and then to be divided as the following:
Group 1: A tour with the Hebron Rehabilitation Committee and orientation at their offices about the situation there.
Group 2: Tour with EAPPI (Ecumenical Accompaniment program in Palestine and Israel)
- 11h00: All groups meet to visit the Shrine of Tombs of Patriarchs
- 12h30: Lunch in Refugee Camp De - Eisha not far from Bethlehem.
- 13h45: Visit to the Oak Monastery in Hebron and the Glass Factory.
- 15h00: Drive to Bethlehem to visit Herodium. and Cremisan Monastery
- 19h00: Dinner and evening with Bishop Munib Younan (We can invite as well some guests, pastors, Norwegian Rep. and others). Stay over night in Bethlehem.



Tuesday Sept. 09; Tuesday Sept. 23 - Jerusalem Day

- 04h30: Optional wake up
- 05h00: Walk to Bethlehem check point led by Rev. Dirk Gieselman to witness Palestinian workers in check-point passing on their way for work
- 06h30: Back to the hotel for breakfast
- 08h00: Drive to Jerusalem to Visit Al-Agsa mosque, Dome of the Rock, Temple Mount and Wailing Wall. Visit to Via Dolorosa and the Holy Sepulchre - Lunch, then visit to Mount of Olives and some sites in the area.
- After noon: Free in Jerusalem. Private return to the hotel in Bethlehem by taxi, local bus etc.
Bishop and Bishops staff had a meeting with Bishop Monib Younan in Jerusalem.

Wednesday Sept. 10; Wednesday Sept. 24 - Nablus Day

- 08h00: Checkout from the Paradise hotel in Bethlehem to - drive to Nablus.
- 09h00: A visit to Shilo on the way.
- 10h00: Drive to Nablus and cross Howara Checkpoint - meet our bus at the other side and meet with local guides from Nablus at around 11h00.

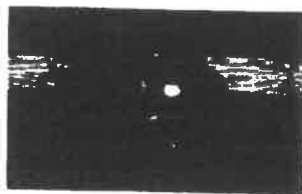
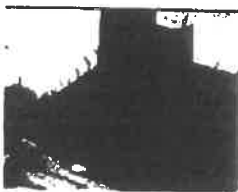
Visit to Jacob's Well, then lunch- Continue the tour to see the Old City
Visit to Anglican hospital and the university in Nablus (supported by NCA)
Meet with the Samaritans and visit Mount Gerazim.
15h30: Cross Howara Checkpoint to join your bus then transferring to Nazareth for dinner and
Stay over night at St. Margaret Hotel in Nazareth.

Thursday Sept. 11; Thursday Sept. 25 – Nazareth Day

08h00: Visit to the church of Annunciation and Mary's Well in Nazareth.
Meeting with either the mayor of Nazareth or his representativ
12h00: Drive to Kapernaum to see Peters house and lunch
13h30: Boat Ride in the Sea of Galilee.
14h00: Change of bus to meet you at Nof Gunizar to continue the visit to Mount of Beatitudes
and Tabgha
17h00: Drive to your hotel for some rest-
19h00: Dinner at your hotel

Friday Sept. 12; Friday Sept. 26 - Home departure Day

Morning: Free morning in Nazareth
12h00: Lunch in Nazareth
13h00: PM: drive to Airport for departure 16h35
23h40: Arrival Gardermoen airport



BILDER

Bilder fra Betlehem og noen omgivelser kan sees under nyheter på
www.kirken.no/borg.

UTKAST (ikke alle navn er bekreftet)**Program for kirkeuka for fred i Palestina og Israel 4.-10. juni**

For fjerde år på rad inviterer Kirkenes Verdensråd medlemskirker og kirkelig baserte organisasjoner til å delta i en kirkeuke for solidaritet og rettferdig fred i Palestina og Israel. Dette gir kirker, foreninger og enkeltpersoner en mulighet til å ta del i en global markering, som omfatter bønn og gudstjenester, holdningsskapende arbeid og beslutningspåvirkning.

Følgende markeringer finner sted i Oslo:

Fredag 5. juni

kl. 9-12 på Menighetsfakultetet: "Landløftene og Guds utvalgte folk"

Søndag 7. juni

kl. 11-12.30 i Ris kirke: Økumenisk fredsgudstjeneste

Mandag 8. juni

kl. 13-16 på Litteraturhuset: "Tourism and conflict – how to travel to the Holy Land, Israel and the Palestinian territories"

Tirsdag 9. juni

kl. 19-21 på Litteraturhuset: "Hvordan skal Norge investere i Israel/Palestina?"

Seminar på Menighetsfakultetet 5. juni kl. 9: "Landløftene og Guds utvalgte folk"

I den ekstremt vanskelige politiske situasjonen i Israel/Palestina spiller religiøst baserte motiver om rett til land en betydelig rolle. Dette gjelder i hovedsak tolkningen av gammeltestamentlige forjettelser. Sokneprest i Etne, Jens Olav Mæland, innleder om denne tematikken på bakgrunn av boka si "Glemt av sine egne". Han vil bli etterfulgt av to respondenter, og ordet vil være fritt til diskusjon. Deltakelse er gratis og åpen for alle.

Økumenisk fredsgudstjeneste i Ris kirke 7. juni kl. 11:

Gudstjenesten reflekterer unge palestineres og israeleres fortvilelse, håp og bønner om fred. Medvirkende er kappelan Marit Skjeggestad og Ole Jacob Løland, deltaker(e) i det økumeniske Ledsagerprogrammet, Ayman Abu Zulof, Trio Fattal ? m.fl.

Seminar på Litteraturhuset 8. juni kl. 13: "Tourism and conflict – how to travel to the Holy Land, Israel and the Palestinian territories?"

Pilgrimage – escapism or contextualization

Tourism in Israel and Palestine – sustaining conflict or tool for change

Perspectives from Norwegian Tour operators, profile and content

Code of conduct for Tourism in the Holy Land

Speakers: Berit Lånke, Trondheim and St. Olav Pilgrimage, Line Kateeb, President of Palestine Committee of Norway, Øystein Ramberg, Sabra Tours, Rami Kassis and Ayman Abu Zulof, Alternative Tourism Group

Seminar på Litteraturhuset 9. juni kl. 19: "Hvordan skal Norge investere i

Israel/Palestina?" Om etiske dilemmaer knyttet til ulike former for investeringer i Israel og Palestina. Seminaret vil ta utgangspunkt i Oljefondets og norske selskapers investeringer i israelske og internasjonale selskap, hvis virksomhet kan knyttes opp mot brudd på folkeretten.

Seminaret avsluttes med en debatt med forsker Nils Butenschøn, representant fra Etikkrådet, representant fra Storebrand og Joakim Wohlfeil fra Diakonia. Ordstyrer: Tor Øystein Våland.

Arrangører: Mellomkirkelig Råd for Den norske kirke, Norges Kristne Råd, KFUK-KFUM Global, Kirkens Nødhjelp, Norske kirkeakademier, Sabeels Venner og Stiftelsen Karibu

Internasjonal aksjon for fred i Palestina og Israel

International Church Action for Peace in Palestine and Israel (ICAPPI)

4.-10. juni 2009

Oslo, november 2008

Til menigheter og foreninger i Norge

For fjerde år på rad inviterer Kirkenes Verdensråd medlemskirker og kirkelig baserte organisasjoner til å delta i markering av en kirkeuke for solidaritet og aksjoner for rettferdig fred i Palestina og Israel. Siktemålet er å gi et kirkelig bidrag til å sikre legitime rettigheter og en framtid for begge folkene. Samtidig skal denne internasjonale kirkeuken også sette fokus på de utfordringer som kirkene i regionen står overfor. For mer informasjon om Kirkenes Verdensråds initiativ i denne saken og program som ble anbefalt for 2008 (jfr. <http://www.oikoumene.org/?id=3627>) .

Aksjonen skal i 2009 avholdes i perioden 4.-10. juni, og er en anledning for kirker, foreninger og enkeltpersoner å ta del i en global aksjon som omfatter bønn, bevisstgjøring, beslutningspåvirkning og offentlige markeringer. Vi ønsker å nå ut i menigheter i Norge med informasjon om dette nå slik at dere kan få dette med i gudstjenestepanleggingen for 2009.

Mellomkirkelig Råd for Den norske kirke og Norges Kristne Råd vil, sammen med andre norske kirkelige organisasjoner, invitere menigheter i Norge til å slutte seg til KV's initiativ. De øvrige organisasjoner er KFUK-KFUM Global, Kirkens Nødhjelp, Norske Kirkeakademier, Sabeels Venner og Stiftelsen Karibu.

Vi vil spesielt oppfordre til å samles om bønn om fred i Palestina og Israel under den vanlige søndagsgudstjenesten eller ved en spesiell gudstjeneste den 7.juni 2009. Det vil også bli foreslått et relevant formål for kollekt / offer på samlinger i menighetene denne dagen. Utpå nyåret vil det bli sendt ut ressursmaterieill til menighetene for å kunne planlegge en slik forbønns- og fredsgudstjeneste. Vi ber menighetene allerede nå sette av dagen, og at kollekten på gudstjenesten kan gå til kirkelig arbeid i Midtøsten.

Siden dette er et samlende økumenisk initiativ vil vi spesielt utfordre menighetene til å forberede gudstjenester denne dagen på økumenisk basis i lokalmiljøene. Menighetene oppfordres også til å la tidligere ledsagere i Kirkenes Verdensråds ledsagerprogram i Palestina og Israel ta del i gudstjenester og andre lokale tiltak. For informasjon om ledsagere som bor i de ulike deler av landet, ta kontakt med koordinator for ledsagerprogrammet i Kirkens Nødhjelp: Ida Suhrke, ids@nca.no eller tlf: 911 51 362.

Kirkemøtet i Den norske kirke (november 2008) gjorde et omfattende vedtak i saken om "Kyrkjene i Midtausten og vårt ansvar" (<http://kirken.no/?event=downloadFile&FileID=48077>). Blant utfordringene som Kirkemøtet gir til menigheter i Den norske kirke er å "gi årlege offer til vår lutherske systerkyrkje" og å "Delta i den årlege solidaritetsveka for Israel og Palestina i regi av Kirkenes Verdensråd".

I januar 2009 reiser styret i Norges Kristne Råd på en delegasjonsreise til Palestina og Israel, og i dette ligger også et ønske om at rådet og dets medlemskirker skal forstsette sitt engasjement for fred i Palestina og Israel. En naturlig del av dette engasjementet er aktiv deltakelse i kirkeuken for fred i 2009 og bidra med økonomisk støtte til medlemskirkenes samarbeidspartnere.

Med vennlig hilsen



Olav Fykse Tveit
Generalsekretær
Mellomkirkelig råd for Den norske kirke



Ørnulf Steen
Generalsekretær
Norges Kristne Råd

